

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра історії, археології, інформаційної
та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДСЛІДЖЕНЬ

Освітньо-професійна програма «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

Кропивницький – 2023

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до дисципліни
3. Мета і завдання дисципліни
4. Формат дисципліни
5. Програмні результати навчання
6. Обсяг дисципліни
7. Ознаки дисципліни
8. Пререквізити
9. Технічне та програмне забезпечення / обладнання
10. Політика курсу
11. Навчально-методична карта дисципліни
12. Система оцінювання та вимоги
13. Рекомендовані джерела інформації

1. Загальна інформація

Назва курсу	МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДСЛІДЖЕНЬ
Викладач	Зоя СТЕЖКО, кандидат філософських наук, доцентка кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Профайл викладача	https://www.researchgate.net/profile/Zoia-Stezhko ORCID – 0000-0002-0172-4487 https://publons.com/researcher/2953586/ Web of Science ResearcherID AAI-2780-2021 https://scholar.google.com/citations?view_op=list_works&hl=ru&user=xzh-_RwAAAAJ
Контактний телефон	+38(050) 939 43 58
Е-пошта	zoiastez@ukr.net
Фейсбук	www.facebook.com/z.stezhko
Консультації	<i>очні</i> – відповідно до затвердженого графіку консультацій; <i>онлайн</i> – е-листування, у месенджері (Facebook-Messenger), вебінари на платформі Zoom (за запитом здобувача)
Система дистанційного навчання	http://moodle.kntu.kr.ua/

2. Анотація до дисципліни

Анотація курсу. Для дослідника-початківця важливо не тільки добре знати основні, характерні для його науково-дослідної роботи положення, а й мати загальне уявлення про методологію наукової творчості. В дисципліні «Методологія наукових досліджень» розглядаються методологія, методи наукових досліджень, вивчення яких буде сприяти розвитку раціонального творчого мислення молодих дослідників та організації їх оптимальної розумової діяльності. Це допоможе набути необхідного досвіду в організації своєї науково-дослідної роботи, у використанні методів наукового пізнання, застосуванні логічних законів і правил, що дозволить молодим дослідникам не тільки розкрити свій творчий потенціал в межах освітньо-кваліфікаційного рівня магістра, а й пройти непростий шлях від дослідника-початківця до молодого вченого.

3. Мета і завдання дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» – вивчення основ методології і методики сучасного наукового пізнання

й особливостей процесу досліджень в галузі інформаційної діяльності, бібліотекознавства та архівознавства. Набуття систематизованих знань щодо вибору, застосування методів, які використовуються у науковому дослідженні, удосконалення практичних навичок самостійного виконання наукового аналізу. Курс покликаний сприяти розвитку раціонального творчого мислення, розв'язанню наукових проблем, що постають у процесі наукових досліджень, на високому методологічному рівні, що є запорукою отримання об'єктивних, повних і науково обґрунтованих результатів..

Завдання:

Формування компетентностей (ІК – інтегральної, ЗК – загальних, СК – спеціальних):

ІК Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні завдання та практичні проблеми у інформаційній, бібліотечній та архівній сфері або у процесі навчання, що передбачає проведення дослідження та/або здійснення інновацій та характеризуються невизначеністю умов та вимог.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність до формування ефективної системи управління інформаційною, бібліотечною та архівною діяльністю.

СК 3. Здатність використовувати автоматизовані технології для вирішення практичних, управлінських, науково-дослідних і прогностичних завдань у професійній діяльності.

СК 5. Здатність відстежувати тенденції розвитку предметної сфери шляхом проведення аналізу інформаційних потоків та масивів.

СК 7. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання наукових принципів та методів архівознавства та бібліотекознавства, стратегії, моделі, стандарти та методи розвитку й адміністрування бібліотечних та архівних систем.

СК 8. Володіння науково-методичними засадами навчання та інноваційними підходами до фахової підготовки інформаційних фахівців; планування власної науково-педагогічної діяльності.

4. Формат дисципліни

Для денної форми навчання викладання курсу передбачає для засвоєння дисципліни традиційні лекційні заняття із застосуванням електронних презентацій, поєднуючи із практичними роботами; формат очний (offline / Face to face).

5. Програмні результати навчання

РН1. Формувати стратегії системної організації, модернізації, підвищення ефективності управління інформаційною, бібліотечною та архівною діяльністю.

РН5. Здійснювати процедури аналітико-синтетичного опрацювання наукової та управлінської інформації.

РН6. Володіти методиками бібліо- та вебметричного аналізу інформаційних потоків та масивів.

РН 8. Створювати та реалізовувати та реалізовувати затребувані споживачами інформаційні продукти та послуги.

PH10. Використовувати прикладні соціокомунікативні технології для організації ефективного спілкування на професійному, науковому та соціальному рівнях на засадах толерантності, діалогу і співробітництва.

PH11. Застосувати законодавчі та нормативні документи, що регулюють функціонування інформаційної сфери.

PH13. Застосовувати прикладне програмне забезпечення для вирішення управлінських та/або наукових завдань на основі поєднання інтелектуальних здібностей людини з функціональними можливостями інформаційних систем.

6. Обсяг дисципліни

Вид роботи	Кількість годин
Лекції	16
Практичні заняття	16
Самостійна робота	58
<i>Разом</i>	<i>90</i>

7. Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Кількість кредитів / годин	Вид підсумкового контролю	Нормативна / вибіркова
2023/2024	1	2	3/90	залік	нормативна

8. Пререквізити

Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Методологія наукових досліджень» істотно підвищиться, якщо здобувач попередньо опанував та/або повторив матеріал з основ філософії, інтелектуальної власності, аналітико-синтетичного опрацювання інформації.

9. Технічне й програмне забезпечення / обладнання

Для викладання дисципліни «Методологія наукових досліджень» застосовується потужна матеріально-технічна база кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи: мультимедійні засоби, спеціалізовані комп'ютерні лабораторії, персональні комп'ютери, локальна комп'ютерна мережа, програмне забезпечення, вільний доступ до Інтернету, відкрита бездротова мережа Wi-Fi.

10. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення. Під час організації освітнього процесу в Центральнотехнічному національному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу в Центральнотехнічному національному університеті (http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/The_provisions_of_company_profile.pdf); Положення про організацію вивчення вибіркового навчального дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО (<http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/vibir.pdf>); Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ (<http://www.kntu.kr.ua/?view=univer&id=72>).

11. Навчально-методична карта дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1.	Тема 1. Поняття методології наукових досліджень та її види. Методологія дослідження. Фундаментальна або філософська методологія. Загальнонаукова методологія. Загальнонаукові принципи дослідження. Конкретно наукова методологія. Методи і техніка дослідження.	2	2	7
2.	Тема 2. Емпіричні методи наукового дослідження. Поняття та загальна характеристика емпіричних методів наукового дослідження. Спостереження як емпіричний метод наукового дослідження. Емпіричні методи: вимірювання, порівняння, узагальнення. Експеримент та інші емпіричні методи дослідження.	2	2	7
3.	Тема 3. Теоретичні методи наукового дослідження. Сутність теоретичних методів наукового дослідження. Характеристика основних теоретичних методів наукового дослідження. Особливості логічного та хронологічного підходів при проведенні теоретичних досліджень.	2	2	7
4.	Тема 4. Специфічні принципи і методи архівознавства. Конкретно наукові принципи та методи архівознавства: предметний принцип (принцип пертиненції); принцип походження («провенієнц» принцип); принцип територіального походження; метод реконструкції архівного фонду; метод функціонального аналізу. Особливості трактування принципів і методів архівознавства зарубіжними науковцями.	2	2	8
5.	Тема 5. Методологія бібліотечно-дослідницьких досліджень. Теоретичні засади методів вивчення бібліотечного фонду. Методологія новітніх бібліотечно-дослідницьких досліджень.	2	2	7
6.	Тема 6. Контент-аналіз як метод вивчення документів. Документ як джерело соціологічної і психологічної інформації. Проблема достовірності документальної	2	2	8

	інформації. Контент-аналіз як метод вивчення документів. Основні етапи проведення контент-аналізу.			
7.	Тема 7. Принципи прогнозу інформаційних подій і процесів. Загальноприйнятий алгоритм діагностики інформаційних подій і процесів. Методи збору аналітичної інформації. Проблема інтерпретації фактів та типові помилки в аналітичних висновках. Поняття та методи аналітичних прогнозів. Етапи прогнозування. Моделі та типи прогнозів.	2	2	7
8.	Тема 8. Організація досліджень. Вибірковий метод. Ранжування. Візуальні форми представлення результатів досліджень.	2	2	7
	Разом	16	16	58

12. Система оцінювання та вимоги

Форма підсумкового контролю: ЗАЛК.

Рейтинг студента із засвоєння навчальної дисципліни визначається за стобальною та дворівневою («зараховано, «не зараховано») шкалами оцінювання результатів навчання. Він складається з рейтингу поточної навчальної роботи впродовж семестру, для оцінювання якої призначається 100 балів.

За навчальним планом передбачається при вивченні навчальної дисципліни виконання певних видів робіт на лекційних, практичних, семінарських заняттях, виконання індивідуальних завдань, інших видів навчальної діяльності, тому оцінка здобувачам вищої освіти вище 60 балів може виставлятися без виконання ними підсумкової залікової роботи. Семестровий залік проводиться на останньому занятті, до початку екзаменаційної сесії.

Розподіл балів, які отримують студенти при вивченні дисципліни «Методологія наукових досліджень»

Поточний контроль та самостійна робота										Підсумковий контроль	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					Всього	Залік
T1	T2	T3	T4	ЗК 1	T5	T6	T7	T8	ЗК 2		100
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100	

Примітка: T1, T2, ..., T8 – теми, ЗК1, ЗК2 – підсумковий змістовий контроль.

Шкала оцінювання

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка		
		За національною системою (екзамен, диф. залік, курс. проект, курс. робота, практика)	За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	Зараховано	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	Зараховано	82-89
C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок			74-81
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків			64-73
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	3 (задовільно)	Зараховано	60-63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2 (незадовільно)	Незараховано	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота			1-34

13. Рекомендовані джерела інформації

Література:

Основна:

1. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. / Г. О. Бірта, Ю. Г. Бургу. Київ: ЦУЛ, 2017. 142 с. URL: <http://library.tneu.edu.ua/images/stories/zmist/2015/літм>.
2. Власенко Л., Ладанюк А., Кишенько В. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. К.: Ліра-К, 2018. 352 с.
3. Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень. Підручник. Ювілейна серія НІОУ 215 років. Харків: В-во «Право», 2018. 368 с.
4. Кобелев О. «Інформаційний аналіз і консалтинг» у системі підготовки спеціалістів бібліотечно-інформаційної сфери / О. Кобелев, О. Мар'їна // Бібл. вісн. 2016. №3. С. 18–22.
5. Кобелев О. М. Інформаційна аналітика в структурі бібліотечної діяльності в Україні : моногр. / О. М. Кобелев. Х. : ХДАК, 2012. 246 с.
6. Конверський А. Основи методології та організації наукових досліджень. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 350 с.
7. Матяш І.Б. Архівознавство : методологічні засади та історія розвитку : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І.Б. Матяш, НАН України. Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського.– Київ : ВД «КМА», 2012.– 515 с.
8. Медвідь В., Данько Ю, Кобилянська І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях). Суми: Університетська книга, 2020. 219 с.

9. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с. URL: <http://www.dut.edu.ua/ua/lib/1/category/743/view/2033>.
10. Навчальний посібник з курсу «Філософія науки» / [уклад. З. В. Стежко]; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький: ЦНТУ, 2020. 95 с. <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/10308>
11. Стежко, З. В. Філософські проблеми наукового пізнання: навч. посіб. / З. В. Стежко, С. П. Римар; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. – Кропивницький: ЦНТУ, 2022. – 141 с. <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/12347>
12. Stezhko, Z., Kharchenko, J., Shalimova, N. G. Hegel's "Philosophy of science" as methodology for researching socio-historical processes. – Наукове пізнання: методологія та технологія. Серія Філософія. 1(45). Одеса, 2020. С. 149–157. http://np.pdpu.od.ua/1_2020/1_2020.pdf

Додаткова:

1. Збанацька О. М. Бібліографічна евристика та бібліографічний пошук: кореляція сутності понять. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2020. № 4. С. 13–23.
2. Жаворонкова, Г. В. Сучасна направленість методології наукового пошуку в дослідженні формування економіки знань в інформаційному суспільстві Економіка та держава. 2018. № 2. С. 16–21.
3. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень. Навч. посібник 2-ге вид., доп. і перероб. К.: Алерта, 2019. 492 с.
4. Зоя Стежко. Методологія освіти як маркер суспільного оновлення України // International multidisciplinary scientific and practical Internet conference «Modern communicative strategies in education and science: international experience» (Georgia, Tbilisi, Ukraine, Kyiv, May 31 - June 1, 2023). С.95-98. <https://drive.google.com/file/d/14gOh7mHBZvtx5KM1nxY8MnwJeZXA62EY/view?pli=1>.
5. Мельник, А. Ф. Методологія системного підходу та наукових досліджень: навч.-метод. посіб. / А. Ф. Мельник, Л. А. Лаврів. URL: <http://library.tneu.edu.ua/images/stories/zmist/2015/літм/>
6. Методичні рекомендації до вивчення курсу «Філософія науки»: для аспірантів / [уклад. З. В. Стежко]; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький: ЦНТУ, 2019. 41 с. <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/10309>.
7. Мокін, Б. І. Методологія та організація наукових досліджень : Навчальний посібник / Б. І. Мокін, О. Б. Мокін. Вінниця : ВНТУ, 2014. 180 с. URL: <http://www.dut.edu.ua/ua/lib/5/category/743/view/1449>.
8. Стежко З.В., Римар С.П. Методологічний потенціал лінгвосинергетики в репрезентації постмодерністських трансформацій української мови. «Наукове пізнання: методологія та технологія» м. Одеса, №2 (50), 2022. http://np.pdpu.od.ua/2_2022/7.pdf
9. Швець Ф.Д. Методологія та організація наукових досліджень. Навчальний посібник. - Рівне : НУВГП. 2016. -151с. URL: <http://www.dut.edu.ua/ua/lib/5/category/743/view/1495>
10. Mishra Dr. Shanti Bhushan & Alok, Dr. Shashi. Handbook of research methodology. New Delhi: Educreation publishing, 2017. URL: <https://www.researchgate.net/publication/319207471>

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотечний інформаційно-освітній портал URL: <http://www.libportal.org.ua/>

2. Державна архівна служба України: <https://archives.gov.ua/ua/>
3. Електронна бібліотека – підручники: <http://www.info-library.com.ua/>
4. Наукова періодика України. Сайт електронних видань вищих навчальних закладів і наукових установ України: <http://journals.uran.ua>
5. Творчість та інновації в українських бібліотеках: інформаційно-просвітницький блог для бібліотекарів URL: <http://libinnovate.wordpress.com/>

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи Протокол № 1 від «28» серпня 2023 р.